

Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.
Katedra pastorální a spirituální teologie
CMTF UP Olomouc
Univerzitní 22
771 11 Olomouc

Olomouc 14. 08. 2013

Věc: Posouzení disertační práce Mgr. Tomáše Jajtnera, Ph.D. *Spiritualita přítomnosti: k významu díla R. Voillauma.*

1. *Základní údaje.* Disertační práce zahrnuje 218 stran a je členěna do pěti kapitol (Bádání o spiritualitě Malých bratří Ježíšových a o díle Reného Voillauma; René Voillaume (1905–2003) – život a dílo; Pojetí přítomnosti v díle R. Voillauma; „Originální forma zasvěceného života?“ – genetické souvislosti spirituálního díla Ch. de Foucaulda a R. Voillauma; Voillaumova „spiritualita přítomnosti“ ve světle biblické teologie), přičemž každá je tvořena dalšími četnými podkapitolami. Nejrozsáhlejší je kapitola třetí. K jednotlivým kapitolám jsou přiřazeny: Úvod, Závěr (formou aktuální výzvy církvi) a Bibliografie.

2. *Volba tématu a názvu práce* je vhodná, užitečná i věcná. V českém prostředí se souvisleji představuje osobnost zakladatele kongregace „Bratříčků“ René Voillauma (1905–2003). Téma má bezesporu dopad na ekumenu a náboženský dialog: nejen uvnitř křesťanství, ale rovněž v setkávání s abrahámovskými náboženstvími jako představuje islám.

Ač je ekumenicky kontextuální několikerá paralela o Bonhoefferovi, i když obecně samotné vnitřní uchopení ekumeny není u autora ledajaké (spíše totiž dbá náběhově o pevný výraz), volné aplikace Bonhoefferovy (třeba na str. 201) jdou trochu „na sílu“.

Výborné je zohlednění jiných kultur: asijských a afrických etnik. Tady je text komunikativní, a je užitečné, že autor nezaokrouhluje do líbivých frází tehdejší dobové výrazy. A z druhé strany je vhodné pozitivně podtrhnout, že práce je kultivovaná bez akutní polemiky.

Ještě jednu aktuální noticku bych přidal: pokud si výrazněji neseme ve spirituální teologii dědictví německých, bezesporu influenčních impulzů a v poslední době zase narůst textů italské provenience, je přílehlavým obohacením, objevuje-li se podnětná různost spjatá s francouzsky mluvícím ambientem.

Autor zdařile používá především francouzské texty, případně německé, italské a anglické. Je seznámen se současným stavem bádání v traktovaném tématu, solidně se orientuje v primární a sekundární literatuře.

3. *Formální podoba* práce je napořád korektní, třebaže se překlepy objevují i frekventovaně.

Méně elegantně například znějí náběhově stylisticky neošetřená místa:

- Str. 32 – Nakonec ovšem dojde k rozuzlení poněkud jinak.
- Str. 94 – od té naší (obecně: v textu se objevuje nadužívání ukazovacích zájmem).
- Str. 106 – Naléhavost mezináboženského dialogu je opakujícím se tématem.
- Str. 114 – chce poznávat (pravděpodobně jde o anakolut vzhledem k prvnímu a druhému bodu).
- Str. 125 – narážku na v té době.

- Str. 181 – chudoba je tak tvarem prostého (doslovně románská vazba).
- Str. 199 – tzn. že.

Čím numericky vyšší stránka, tím je text gramaticky méně ošetřen. Leckdy se chyby objevují díky nepozornému přetahování z internetu, zejména u delších pasáží (i českých biblických).

Autorovu snahu po prostotě „být malým bratrem“, autenticky nejmarginalnějším, někdy přeruší neadekvátní „intelektuální hříčka“ na způsob samo o sobě legitimního sousloví, které v daném „křehkém“ kontextu přesto méně koresponduje, jako například: být-při-tom (str. 166). Ukazuje se tu vnitřnější autorův zápas o vlastní spirituální identitu: polarita mezi stylizací a naprostým odevzdáním se Pánu (smím-li tuto „morální“ větu vůbec coby posuzovatel takto uvést).

Některá slovní (i etymologicky vtipná) hra typu děleného „jedno-duchost“ apod. naopak zase považují za inspirativní.

Hojněji užitá archaičtější slova: sdostatek, vposledku, potažmo (a jiná) jsou pořád kontextuální. Je otázkou, zda by celkově textu neposloužilo sjednocení *en bloc*: brzo / brzy, aspoň (alespoň): přejít tedy z hovorovější na textově korektnější a stylisticky lahodnější podobu.

Mezi častější jevy bych dále zahrnul:

- Užití krátkých a dlouhých pomlček – buď je sjednotit, aby nebylo v jedné větě jednou - a podruhé – (například str. 39,48,52,117,171,173,174,176,186,190,194,197 aj.), anebo místy obě krátké změnit na dlouhé (*passim*).
- V textu je nesjednocené: bl. a blah.
- V textu je nesjednocené: Nejsvět., Nejsvětější, Nejsv. (svátost).
- V textu se mylně užívá: am Breisgau místo im Breisgau.
- Návrh: neuvádět hodnotící označení: skvělá, výborná apod. studie, ale třeba (je-li nutné již dát takový hodnotící soud) nabídnout upřesnění, v čem tkví skvělost.
- Některé z internetu převzaté pasáže, zejména latinských textů (encyklik apod.), by bylo lépe zkrátit či pořídit jejich extrakt – text nepůsobí adekvátně vzhledem k jinak zdařile semknutému autorovu českému „kolegiálnímu“ textu.
- Sjednotit: christinizace, christoformnost, kristologický (např. str. 81) – není od věci uplatnit užití „k“.
- Návrh: všechna (například *solus Deus*) latinská rčení, sousloví (též in paranthesi) dávat do kurzívy; někdy tomu sice je, ale většinová nejednotnost nepůsobí čtenářsky přívětivě.

V dolejších výčtu neuvádím řádek, neboť jev je na stránce (počítačem) vyhledatelný.

- Str. 3

Postavení „vyplňujících“ teček by nemělo být sraženo k textu, anebo pokud už tomu je, pak by měla být užití sjednoceno

(1905-2003) - život / (1905-2003) – život

v díle R.Voillauma / v díle R.Voillauma

VI - Vidět / VI – Vidět

- Str. 4

v post-moderním / v postmoderním

nauka Otců / nauka otců

Entuzajismus / Entuziasmus

Návrh: místo Bibliografie *Seznam literatury*.

- Str. 5

Návrh: místo můj pohled na věci duchovní, spíše: můj duchovní pohled na věci.

- Str. 6

intepretů / interpretů

relexi / reflexi

- Str. 8

chápáme / chápeme (opakuje se v textu víckrát)

- Str. 9

kongragací / kongregací

slovní / slovník (pozn. 2)

- Str. 12

Herder: Freiburg am Breisgau / Freiburg im Breisgau: Herder

- Str. 13

francouzské teologie – má následovat interpunkční čárka

Herder: Freiburg am Breisgau / Freiburg im Breisgau: Herder

- Str. 14

eklesiologii / ekleziologii (takto je v celém textu)

významými / významnými

Návrh: Loewa OP – nepsat v celém textu řádové OP, SJ apod., protože užití je nejednotné, i na stejné stránce.

Návrh: Magdaleine – užít již udomácněla česká Magdaléna (zejména, pokud existují teologické příspěvky s tímto označením, srov. pozn. 190, str. 55).

- Str. 16

Je-li de Lubac, pak by mělo být též de Chenu

Danielou / Daniélou (srov. třeba správně str. 41)

- Str. 17

zkušnost / zkušenost

- Str. 19

speicifický / specifický

Baltahsara / Balthasara (pozn. 42)

- Str. 20

incioval / inicioval

intepretační / interpretační

cité a Cité: v textu se užívá jak minuskula, tak minuskula

pozn. 48: nevím, kdo je paní Čepí (zkomolenina?)

- Str. 22

nevím, co znamená zkratka popr. (poprvé?, popřípadě)

- Str. 25

Maých / Malých (pozn. 84)

- Str. 33

modliby / modlitby

- Str. 34

impuzu / impulzu

- Str. 35

Návrh: neužívat prof. Maritain (dále na stejné straně prof. Dolista, nebo na str. 194 prof. Pospíšil), poněvadž profesorem byli i ti, kteří takto v textu nejsou označení.

- Str. 37

Návrh: neužívat Mons., neboť mnohá jména existovala ve spojení s monsignorem, u nichž v textu Mons. není uveden.

- Str. 38

rádno / ráno (pozn. 124)

- Str. 41

klasiciké / klasické

- Str. 44

konsitucích / konstitucích

- Str. 46

kontemplativími / kontemplativními

- Str. 50

Kněžskou / Kněžskou

- Str. 51

šedseátých / šedesátých

- Str. 55

nezmňuje / nezmiňuje

obyčejný život / má být asi vnitřní uvozovka

- Str. 56

načtrnout / načrtnout

- Str. 60

bezpodmínečném / bezpodmínečném

jeruzlémské / jeruzalémské

- Str. 62

Truínské / Turínské

- Str. 63

skutkcích / skutcích

auorů / autorů

Kostlení / Kostelní (opakuje se pak v bibliografii)

- Str. 65

Je odbornou otázkou, zda (třebaže ve farních knihovnách hojně zastoupený) Haagův slovník je onen adekvátní titul.

- Str. 66

Mattihas / Matthias

- Str. 67

Assissi / Assisi

Heilgikeit / Heiligkeit (počítačem zkopírovaná zkomolenina se opakuje mnohokrát v celém textu, včetně bibliografie)

Cambrige / Cambridge

- Str. 69

zabvá / zabývá

- Str. 71

intergrace / integrace

- Str. 77

Postavení dolejšího podnadpisu není typograficky zdařilé (dá se ubrat dimenze řádkování; taktéž str. 83).

- Str. 79

nespavdelnosti / nespravedlnosti

- Str. 80

pozdění / pozdější (mám za to)

- Str. 81

namířem / namířen

Připomíná / Připomíná (jev se objevuje v textu víckrát, např. str. 112)

- Str. 82

pozn. 291 má po interpunkční čárce sraženo „s“

- Str. 83

Návrh: dát více užívané „vnitrosvětské“ místo „nitrosvětské“, zejména je-li třeba na str. 126 vnitrobožské

- Str. 85

Proč autor užívá německé označení „an sich“?

- Str. 87

Návrh: v označení podkapitoly Dopisy fraternitám užít dvojtečku a následující Přítomnost s majuskulním „P“, je-li v další podkapitole tatáž formální analogie (str. 88).

- Str. 90

Proč je boho-lidství děleno rozdělovníkem, když na jiných místech textu (např. str. 193) je psáno dohromady?

- Str. 91

spoštolát / apoštolát

- Str. 94

christoformnost, asi užít častější christoformita (?)

- Str. 99

kontemplativímu / kontemplativnímu

pohřeben / pohřben

- Str. 103

Metodologicky není asociace ohledně Benedikta XVI. (pozn. 103) nejkontextuálnější, třebaže samo o sobě zmínit předchozí papeže nikdy neškodí

- Str. 105

Jaký je rozdíl ve významech, užiji-li se vedle sebe výrazy: věrohodné, autentické?

- Str. 108

Caussade – proč není odvolávka více rozvedena?

Maritain sám text *Vesničana od Garrony* označil za vlastní morální selhání (před smrtí de Lubacovy se přiznal, že kromě jednoho titulu od Teilharda nic přímo nečetl a že „šmíroval“ podle zajetého mustru); proto citace nemá takovou relevanci.

- Str. 112

Připomíná / Připomíná

- Str. 114

redukacím / redukcím

- Str. 117

Slovo ecclesia má někdy v textu podobu minuskulního „e“, jindy majuskulního „E“

- Str. 122

Autorovo kreativní dělení (opakuje se víckrát v textu, například str. 182): jedno-duchost je vynikající (jakoby: jediná duch/n/ovost); méně zdařilé je zase třeba dělení následování-hodné (str. 173)

- Str. 125

pokřteným / pokřtěným

„s“ je přiřazeno k interpunkci (pozn. 501)

- Str. 127

navzáje / navzájem

- Str. 131

činonstem / činnostem

přemýšelní / přemýšlení

Návrh: třebaže jde o citát, výraz theologie by bylo vkusnější užít sjednoceně „teologie“ (taktéž str. 133).

- Str. 137

nachvíli / na chvíli

pozorní / pozorní

- Str. 148

souvisosti / souvislosti

- Str. 151

de Chardin se neskloňuje (pouze: Teilharda), pozn. 608

- Str. 153

andělích / andělech

hieararchii / hierarchii

jao / jako

psáse / spáse

- Str. 155

pozn. 629 je nadbytečná mezera po tamtéž

- Str. 156

lépe než Irenejovi: Ireneji

dokrinálními / doktrinálními

- Str. 642

v pozn. 642 má být po Srov tečka

- Str. 160

posušnosti / poslušnosti

- Str. 161

chápáme / chápeme

- Str. 166

empricky / empiricky

- Str. 199

spiirtuality / spirituality

pozn. 691 nesprávná typografická dimenze písma

- Str. 170

čtem / čteme

tentovýraz / tento výraz

St Benno / St. Benno (taktéž v bibliografii)

- Str. 171

věši / výši

Oloumouc / Olomouc (opakuje se též v bibliografii)

- Str. 175

Návrh: je-li cca z 90 procent užito minuskulní „otec“, pak i zde dát kvůli sjednocení: otec křesťanského Západu.

De Civitate, návrh: civitate (majuskula je spíše vliv německých redakcí)

oznařit / označit

- Str. 176

přednášek / přednášel

dát u pastoralis minuskulní „p“, neboť je tak i na str. 177

- Str. 179

cisterciácké / cisterciácké (zkomolenina se opakuje v textu víckrát, třeba str. 181)

- Str. 180
před vlastní anglickou citací by po Mertonově jménu měla být dvojtečka
- Str. 185
ze sna / ze snu
po slově temnoty má být interpunkční čárka
- Str. 186
k němž / k němuž
po číslovce 1901 má být interpunkční čárka
v pozn. 756 je nadbytečná tečka před La
- Str. 187
La Trappe je nesjednoceně buď kurzivováno, nebo nikoli
entuziasmus / entuziasmu (bylo již avízované v místě, kde je obsah práce)
progam / program
- Str. 190
scětě / světě
ico / ani co
posatvenými / postavenými
dovjím / dvojím
fratiškánství / františkánství
- Str. 191
nedolišoval / neodlišoval
Škoda, že nejsou více rozvedeny Voillaumovy zdroje: Teilhard a zejména Caussade (případně Lallement; a to i proto, že existují české překlady); i hodnocení kompetentního otce Aumanna bude vždy parciálním pohledem z odlišné spirituality, vzhledem k vlastní jezuitské.
- Str. 192
převádajícím / převládajícím
Igantius / Ignatius
před St. nutno odsadit (pozn. 777)
- Str. 193
spirituality / spirituality
oreintovaný / orientovaný
- Str. 194
nevtíravá zmínka o Zahradníčkovi je pěkná
ot / to (pozn. 787)
- Str. 196
svělajež / světla jejž
- Str. 198
zkomolenina de Botschaft a Llebe (Liebe), pozn. 801
- Str. 200
Pokud autor zdařile v celém textu užívá na označení „chyběnek“ hranaté závorky [], pak by mohly kvůli sjednocení být též v pozn. 806.
- Str. 201
nadpisové sousloví *přítomnost Bohu a lidem* se zdá být stylistický nehotové
- Str. 205–216
Návrh: Bibliografii přejmenovat na *Seznam literatury* (přednost má sjednocující koherence vzhledem k rozvětvenému tematickému plurálu).
Návrh: členit bibliografii na více oddílů: primární, Písmo a dokumenty církve (encykliky), slovníky, sekundární prameny, internetové a jiné zdroje apod. Nepůsobí zdařile, pokud se

nachází vedle specifického titulu famózní *Dictionnaire* anebo pokud se Nový zákon „krčí“ jako chudinka mezi ostatními údaji.

Všechna technická označení *Tome*, *Band* zčeštit na standardní *svazek* (údaje v kolosu nečeského titulu se tím „občerství“).

Návrh: petitové číslo, avizující počet vydání, není uvedeno všude, pouze ojediněle; doporučuji zrušit.

Návrh: při (častěji) německých, příp. francouzských názvech nakladatelství není vždy (kromě třeba standardní St. Benno Verlag apod.) nezbytné psát „Verlag“ či „edition(s)“.

Str. 214 arcipoatství / arcioapatství.

4. *Obsahové hledisko*. Autor sleduje – vzhledem k rozsáhlému spirituálnímu dědictví traktovaného Voillauma – jen určitá témata. Od cca str. 140 a zřetelně od cca str. 185 jsou sdělení spíše fragmentární, kusá, téměř jako letmé výpisky. Některá místa (například několik stránek po str. 70) jsou vzhledem k hutnějším pasážím zase „vatovější“ (zdají se jako čtenářské odlehčení, ale jsou povrchnějšího rázu). Tímto konstatováním nechci snižovat celkový autorův přístup: hovořím jen jako čtenář, jenž sám autorova sdělení „prožívá“.

Nosnost jednotlivých kapitol. Za velice užitečnou považuji první kapitolu, kde se hodnotí *de universalibus* Voillauma. Právě to české prostředí potřebuje. Dále je tu patrná nejen autorova „srdeční vazba s tématem“, ale i jeho kompetence. Druhá kapitola je vyvážená, není toporná ani anakolutická, ani předimenzovaná odkazy či asociacemi. *Pojetí přítomnosti* ve třetí kapitole je centrální autorovou výpovědí. Zdařilé. Čtvrtá kapitola – díky širšímu mimotematickému záběru (nejde totiž jen o samotného Voillauma) – je propracovaná nejméně. Závěrečná pátá kapitola se metodologicky pohybuje na hranici únosnosti: několikastránková epizoda „z biblického světa“ působí jaksi dýchavičně. Buď je potřebné ji náležitě rozvést (samotný Voillaume má dosti biblických analýz), anebo ji připojit k jiné, předchozí kapitole coby emancipovanou podkapitolu.

5. *Resumé*. Negativa práce: větší výskyt formálních chyb a nedopracovaná podoba závěrečných pasáží práce. Pozitiva práce: důsledné sledování traktovaného tématu, celkově vyvážené představení vytčených idejí, ukázněná práce s nesnadně uchopenou materií.

Disertační práci kolegy Jajtnera doporučuji k obhajobě.

Doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

